

RADU VIOREL OCHEȘEANU

1943-1998

„Dacă eu nu mă voi gândi la acele probleme, cine le va căuta rezolvarea ? Dar dacă nu mă voi gândi acum la ele, oare când vor fi elucidate ?“

Hillel - Pirge Abot

Steluța Grămăticu
Liliana-Nicoleta Hanganu

Aceste cuvinte, notate pe un carton prins pe perete, în spatele biroului său, sunt cele mai potrivite pentru a descrie viața acestui mare căutător de adevăruri, care s-a stins în tăcere la 14 august 1998.

Născut la București la 28 ianuarie 1943, a urmat liceul „Gheorghe Șincai“, apoi cursurile Facultății de Istorie a Universității din București, secția de Istorie Veche și Arheologie, pe care le-a absolvit în anul 1966.

După o scurtă perioadă în care funcționează ca profesor de istorie la școala generală din comuna Putineiu, jud. Giurgiu, Radu Ocheșeanu s-a transferat la Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din Constanța, unde între anii 1967-1977 lucrează ca muzeograf-arheolog, ocupând din anul 1969 și funcția de șef al Cabinetul Numismatic. În această vreme, a desfășurat o activitate susținută pe diferite șantiere arheologice și săpături de salvare din județul Constanța și a efectuat anchete numismatice pentru tezaurele descoperite și recuperate de muzeu. Între anii 1968-1976 a participat ca membru al colectivului de cercetare Tropaeum Traiani, organizat de Academia Română și condus de d-l profesor dr. Ion Barnea, la campaniile de săpături arheologice de la Adamclisi și ulterior, aflat în fruntea unui colectiv de muzeografi constănțeni, a amenajat Muzeul de la Adamclisi, care reprezintă și astăzi un model de expunere pe criteriile muzeografice moderne. Totodată, a efectuat săpături de salvare la Topraisar și a condus colectivul de cercetare de la Cetatea, identificată ipotetic cu Civitas Ausdecensium, unde a reperat pe teren o grădiște feudală timpurie de tip Saltovo.

În calitate de muzeograf, a organizat Cabinetul Numismatic aducând o contribuție importantă la înscrierea în registrul inventar al muzeului mai vechile și respectiv, noile descoperiri monetare din județul Constanța; a participat la expunerea materialului numismatic din expoziția de bază a muzeului; a organizat câteva expoziții temporare, dintre care, cele mai importante au fost cele estivale organizate la parterul actualului Muzeu de artă populară din Constanța și în localul fostului muzeu de la Eforie Sud.

În anul 1977, Radu Ocheșeanu s-a transferat la Biblioteca Academiei Române, ca muzeograf principal la Cabinetul Numismatic. După desființarea abuzivă a Cabinetului, în anul 1980, se angajează la Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, ca muzeograf principal, lucrând la Colecția „Maria și dr. George Severeanu“ și la Expoziția Numismatică. Și aici, a efectuat trei campanii de săpături la obiective din epoca feudalismului târziu dintre care amintim: 1986 - sat Poșta, com.

Buturugeni, jud. Giurgiu (în colaborare cu Aristide Ștefănescu); 1988 - Biserica Sf. Paraschiva din comuna Domnești, jud. Ilfov (în colaborare cu Panait I. Panait). Ca muzeograf, a reorganizat expunerea celor două colecții „Maria și dr. George Severeanu“ și Expoziția Numismatică, astfel încât să se obțină o imagine coerentă a circulației monetare pe teritoriul României din cele mai vechi timpuri. La începutul anului 1994, în urma propunerii acestui excelent organizator, susținută în nenumărate rânduri, direcțiunea a hotărât înființarea Cabinetului Numismatic al Muzeului de Istorie și Artă al Municipiului București.

În calitate de șef al secțiunii nou înființate, Radu Ocheșeanu a coordonat activitatea muzeistică și de cercetare a tinerilor specialiști de aici. Însușit cu reale calități de profesor, pasionat nu numai de numismatică și istorie, dar și de strategie militară, de istoria navigației și de artă culinară, dovedea o profundă înțelegere pentru aspirațiile tinerilor specialiști, pe care-i sprijinea cu înțelepciunea izvorâtă din vasta experiență personală și cu temeinicele sale cunoștințe în toate proiectele pe care aceștia le întreprindeau.

Activitatea sa științifică a fost dedicată în mod deosebit numismaticii. Pornind de la o primă cercetare a materialului numismatic, Radu Ocheșeanu și-a concentrat

eforturile în vederea editării tezaurilor și a monedelor descoperite izolat, socotind că informațiile oferite de acestea sunt esențiale pentru studiul circulației monetare de pe teritoriul României, constituind piatra de temelie pentru viitoare abordări de anvergură. În virtutea acestui principiu, inițiază în anul 1972, împreună cu Gheorghe Papuc cronică descoperirilor monetare din Dobrogea, în revista muzeului constănțean, completând astfel cronică descoperirilor monetare din întreaga țară, realizată de Bucur Mîrea (din anul 1958) în periodicele Muzeului Național de Antichități din București. Tot în acest sens a elaborat mai multe studii referitoare la descoperirile monetare din Dobrogea, punând în circuitul științific numeroase date privind monedele de aur, argint și bronz, grecești, romane și bizantine, care au circulat fie în așezările rurale, fie în castrele și cetățile Dobrogei antice.

Pentru numismatica antică, trebuie să semnalăm câteva contribuții importante privind monedele histriene de bronz, purtând pe avers roata și pe revers legenda I Σ T, cărora le propune o datare mult mai târzie, decât cea avansată de d-l prof. dr. Constantin Preda, considerându-le printre primele emisiuni monetare ale cetății Histria, sau studiile în care tratează tezaurul de monede macedonene de bronz descoperit la Pelinu (jud. Constanța) sau monedele basileului Moskon.

Pentru discuțiile pe care le ridică numeroasele descoperiri de tezaure de denari romani republicani, tezaure pe care le considera sume de bani deja constituite pe piețele monetare din lumea greco-romană și nu rezultatul unor intense relații comerciale, propune o analiză statistică a depozitelor respective, grupate pe criterii cronologice în orizonturi de tezaure și, cu ajutorul unor indicatori statistici ca media, abaterea standard și coeficientul de variație, oferă o imagine coerentă a dinamicii structurii numerarului roman republican penetrat în Dacia secolelor I a. Chr. - I d. Chr.

Atras mai ales de circulația monetară din Dobrogea din diferite epoci istorice, Radu Ocheșeanu recurge la metodele și comparațiile statistice cu scopul de a evidenția caracteristicile numerarului din cele câteva tezaure de denari romani imperiali din secolul I d. Chr., descoperite în regiunea nord-vestică a Pontului: Viile (jud. Constanța), Adamclisi (jud. Constanța), Rachelu (jud. Tulcea), Aegyssus.

Dar cele mai numeroase dintre studiile sale sunt consacrate editării tezaurilor de monede române târzii, aflate la Sarica-Niculitel, Constanța, Medgidia, Mircea Vodă, Straja, Beștepe, Ulmetum și Arrubium, și a descoperirilor izolate de monede din regiunea dobrogeană.

Spirit erudit, animat de o neobosită curiozitate științifică, dublată de o cunoaștere temeinică a particularităților circulației monetare, Radu Ocheșeanu a încercat prin intermediul indicatorilor stohastici și a comparațiilor de ordin istoric și matematic să realieze evoluția specifică a piețelor monetare din Dobrogea între secolele III-V d. Chr., care este direct influențată fie de evenimente locale, fie de politica monetară imperială sau de raidurile populațiilor barbare. Cele mai importante exemple în acest sens le constituie studiile în care analizează circulația monetară din Axiopolis (secolele III-VI d. Chr.) și Tomis (sec. IV-V d. Chr.), oferind alături de informațiile istorice și un mod de abordare inedit în numismatica românească până la aceea dată.

Dintre contribuțiile sale în domeniul numismatiei bizantine, amintim tezaurul de silicve din fostul județ Romanați, depozitul de la Tropaeum Traiani și cel de monede de aur de la Axiopolis.

Însă cea mai importantă lucrare o constituie teza de doctorat, intitulată *Circulația monetară între anii 270-498 d. Chr. la Dunărea de Jos, cu specială privire asupra Scythiei Minor*, coordonată științific de prof. univ. dr. Constantin Preda, lucrare alcătuită din opt volume, care cuprind descrieri ale monedelor descoperite izolat din circa 90 de localități dobrogene, cataloage ale tezaurilor provenite din aceste localități, tabele și grafice statistice realizate pentru fiecare etapă istorică (în număr de 22 pentru secolele III-VI d. Chr.) și hărți ale descoperirilor monetare per etapă.

Radu Ocheșeanu, concretizând în această lucrare activitatea sa desfășurată în domeniul numismaticii timp de 30 de ani, întreprinde o analiză globală a procesului de circulație monetară la Dunărea de Jos după anul 270, prin studierea descoperirilor monetare din provincia Moesia Inferior (până în 294), precum și a celor din provinciile Moesia Secunda și Scythia Minor, pe care le prelucrează din punct de vedere statistic cu ajutorul indicatorilor matematici. Selectând din cele 90 de loturi de monede numai 24 de eșantioane cu un număr reprezentativ de piese, a elaborat modelul statistico-matematic Scythia Minor cu rol de etalon-standard al circulației monetare provinciale pentru fiecare etapă. Raportând ulterior fiecare eșantion, prelucrat statistic, la acest model încearcă să evalueze poziția fiecărei piețe monetare în ansamblul circulației numerarului dobrogean.

Om cu o vastă cultură, dar și de o rară modestie, Radu Ocheșeanu nu a încetat să învețe și să-și satisfacă curiozitatea în cele mai diferite domenii, dovadă fiind studiile sale de numismatică feudală (tezaurul din vremea lui Mihai Viteazul de la Marsilienii, com. Albești, jud. Ialomița; „ducatul de cruciadă“ al lui Vlad Țepeș), modernă și contemporană. Pentru ultimul domeniu, trebuie să semnalăm însemnatele contribuții aduse la cunoșterea proiectelor de decorații româneștii, a proiectelor și probelor monetare, care completează cataloagele aflate în uz, la înscrierea pe criterii științifice a unor însemnate colecții de jetoane, această inițiativă fiind printre primele de acest gen din știința numismatică românească.

Totodată, și-a manifestat interesul pentru o știință înrudită cu numismatica, metrologia, editând ponduri antice din Tomis, Callatis, Cyzic sau Histria, greutăți romano-bizantine și măsuri ponderale feudale și moderne. Cercetând în mod deosebit pondurile antice cetăți Tomis, Radu Ocheșeanu a propus pentru fiecare dintre cele două categorii de greutăți folosite de cetate, pondurile derivând din mina grecească și pondurile unciale, o clasificare tipologică și metrologică, în urma unei anchete minuțioase a fiecărui tip. În cazul celor dintâi, pondurile derivând din mina grecească, a elaborat o cronologie a sistemelor ponderale tomitane din epoca elenistică și romană, reconstituind șase serii cronologice distincte. Pentru cele din urmă, a încercat schițarea seriilor și a emisiunilor specifice acestora, bazându-se pe criterii tipologice, formă, stil, inscripții și simboluri.

De asemenea, trebuie să menționăm faptul că a cercetat întreg materialul numismatic, descoperit în cele zece campanii de săpături de la Adamclisi, cu intenția de a-l edita într-un volum dedicat descoperirilor monetare din această cetate, acesta rămânând în manuscris.

Activitatea sa numismatică a fost apreciată atât în țară, fiind invitat la numeroase sesiuni științifice, simpozioane și congrese, cât și în străinătate, unde a colaborat cu diferite reviste de specialitate și a participat la evenimente științifice internaționale: Congresul Internațional de Numismatică de la Bruxelles (1991) și la

Simpozionul Internațional de Numismatică de la Dobrič (1993), comunicările sale fiind publicate în volumele tipărite ulterior. A fost ales membru al Societății Numismatice Române, în cadrul căreia a participat activ în colectivul de redacție al „Buletinului SNR“, al Societății de Studii Clasice din România și membru de onoare al Societății Numismatice Croate din Zagreb.

Stimat de confracții de generație și meserie, îndrăgit și respectat de mai tinerii săi colegi, Radu Ocheșeanu a însemnat pentru fiecare dintre noi un exemplu de muncă și tenacitate, de inteligență și hotărâre. În numele celor mai tineri numismați, nu putem să rostим decât: „Vă mulțumim, domnule Profesor!“.